

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОРОЗВИТКУ КЕРІВНИКА ЗАСОБАМИ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ

У стрімкому сучасному світі вимоги до рівня компетентності керівника серйозно підвищуються. Крім організаційної лояльності, професійного досвіду і суто управлінських компетентностей, він повинен володіти також особистою ефективністю, яка в значній мірі обумовлена здатністю керівника до саморозвитку. Актуальність саморозвитку керівника в сучасному світі постійно зростає та обумовлена такими чинниками:

перелік нагальних проблем, які має вирішувати керівник стає все більшим, і вони постійно ускладнюються, що вимагає пошуку нових засобів їх вирішення;

адміністративний вплив стає все менш ефективним (особливо стосовно працівників, які володіють унікальними компетентностями), тому сучасний керівник має більшою мірою використовувати соціально-психологічні та освітньо-виховні методи впливу;

сучасний керівник – це командний гравець, тому на перше місце серед складових управлінської компетентності виходить лідерство та здатність до колективної взаємодії, що потребує уваги до характеристик особистості та навичок психологічного характеру;

стреси, тиск зовнішнього середовища і невизначеність, які є постійними супутниками діяльності керівника вимагають підвищення рівня стресостійкості, посилення уваги до стану фізичного та психологічного здоров'я;

незважаючи на широкий спектр освітніх, навчальних та інших послуг, сьогодні жодна організаційна система не в змозі забезпечити всі компетентності, які потрібні сучасному керівнику, тому кожна людина повинна сама підтримувати постійне власне зростання і розвиток.

Найбільше уваги дослідженню проблеми саморозвитку особистості та особистісного зростання приділяли у психологічних та педагогічних дослідженнях. Вагомий внесок у вивчення проблеми розвитку і саморозвитку особистості зробили праці Б. Ананьєва, Л. Анциферова, Л. Виготського, С. Ісаєва, Л. Кулікова, А. Маркова, Б. Мастерова, О. Пехоти, В. Слободчикова та інших. Серед останніх досліджень слід відзначити роботи О. Поліщук [2], О. Штепи [4].

Незважаючи на значну кількість досліджень з даної проблематики, є питання, які потребують більш детальної уваги. Серед них питання саморозвитку та забезпечення особистої ефективності керівника.

Мета статті полягає у дослідженні сучасних підходів до саморозвитку та забезпечення особистого успіху керівника.

Вчені розглядають саморозвиток як вищу форму розвитку. Адже саморозвиток детермінується внутрішніми мотивами, тобто особистість розвивається завдяки тому, що змогла винайти джерела розвитку в самій собі, самоактуалізуватися. Саморозвиток є безперервним процесом, в якому під впливом конкретних мотивів, за рахунок внутрішніх психологічних ресурсів ставляться і досягаються конкретні цілі шляхом трансформування власної діяльності, поведінки чи зміни самого себе, використовуються форми самоствердження, самовдосконалення і самоактуалізації [2].

О. Штепа виділяє три вектори саморозвитку: поведінковий, когнітивний та емоційний. У кожному з цих спрямувань саморозвиток доцільно характеризувати у відповідних категоріях, а саме: когнітивний вектор саморозвитку визначають саморозуміння, самоповага, самоактуалізування, само-ефективність; поведінковий – самомотивування, самозміна, самоствердження, самовдосконалення; емоційний напрям розкривають самоінтерес та самоприйняття [4].

Важливу роль у забезпеченні саморозвитку та підвищенні особистої ефективності керівника відіграє оволодіння методами самоменеджменту. Самоменеджмент – цілеспрямоване та послідовне застосування наукових методів і практичних прийомів менеджменту для свідомого управління власною кар'єрою та особистим життям. Головна мета самоменеджменту полягає у тому, щоб максимально використовувати власні можливості, свідомо керувати ходом свого життя, долати перешкоди як у професійній, так і в особистій сфері, досягати успіху найефективнішим шляхом.

Самоменеджмент спрямований на досягнення різноманітних цілей особистості й охоплює безліч різних аспектів професійного та особистого життя, у рамках самоменеджменту вчені також виділяють його окремі напрями: управління часом (time-management), стрес-менеджмент, кар'єрний менеджмент, менеджмент особистих обмежень, управління конфліктами, управління саморозвитком, управління комунікаціями, командний менеджмент, менеджмент справляння враження (impression management), ресурс-менеджмент, лайф-менеджмент.

В останні роки було опубліковано значну кількість науково-практичних робіт, присвячених

різним аспектам самоменеджменту. Розглянемо деякі з них.

Відома консультантка К. Кінан [1] пропонує свій погляд на самоменеджмент. Складниками успішного самоменеджменту вона вважає: самооцінку, вміння досягати поставлених цілей, вміння управляти стресом, вміння знаходити спільну мову з оточенням, проявляти витримку та самовладання; позитивну життєву позицію. Саме ці чинники дозволяють ефективно керувати собою й отримувати гарні результати в роботі. Результатом застосування самоменеджменту є гарне самопочуття та досягнення поставлених цілей.

Т. Брайант [5] ключовим чинником здатності до саморозвитку та особистого успіху вважає самодисципліну, яка дозволяє людині мобілізувати всі свої ресурси та можливості на досягнення свідомо встановлених цілей. Заважають самодисципліні та досягненню цілей страхи, на подолання яких і має бути спрямована діяльність людини: страх відмови, страх успіху, страх бути знехтуваним, страх перед посередністю, страх перед ризиками.

Цікава система самоуправління – energy management, розглядається у роботі Дж. Лоера та Т. Шварца [3]. Автори вважають, що енергія, а не час є головною валютою високої ефективності, тому вміння ефективно управляти всіма видами нашої енергії є найбільш важливим для досягнення поставлених перед собою цілей. Ключових видів енергії чотири: фізична, емоційна, розумова та духовна. Щоб підтримувати потужний ритм свого життя, людина має навчитися витрачати та відновлювати енергію ритмічно.

При розробці пропозицій щодо успішного розвитку особистості, що включає в себе як професійний, так і особистий успіх, можна керуватися концепцією, запропонованою німецьким дослідником К. Нагелем (рис. 1).

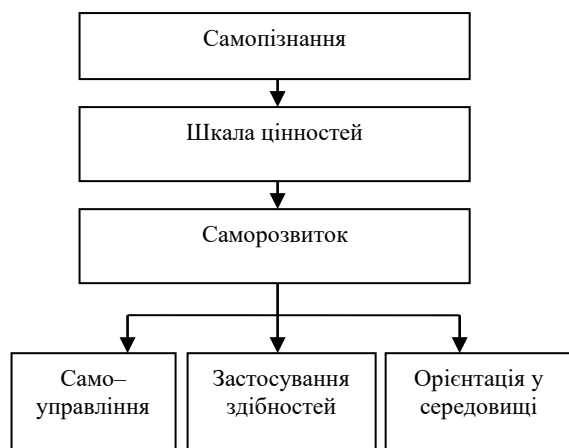

Рис. 1. Три кроки до особистого успіху [6]

Передумовою успішного саморозвитку є самопізнання – усвідомлення своїх сильних і слабких сторін, обдарованості, здібностей і навичок.

Наступним кроком є встановлення шкали цінностей. Система ціннісних орієнтацій визначає

змістовну сторону спрямованості особистості і складає основу її відносин до професійної діяльності, до інших людей, навколишнього світу. Чітко сформульовані цінності підвищують стійкість особистості до криз, тому особисті і професійні цінності є чинником, що впливає на успішний розвиток керівника.

Третій крок – саморозвиток – реалізація результатів попередніх кроків в рамках власних можливостей. При цьому автор зазначає, що особистість має зосереджуватись в першу чергу на таких складових як успішне самоуправління, успішне застосування здібностей та успішна орієнтація при роботі з партнерами та клієнтами:

1) успішне самоуправління, яке включає в себе, зокрема:

визначення особистої стратегії життя і планування цілей (фактор успіху 1);

самоорганізацію з використанням методів раціоналізації праці (фактор успіху 2).

2) успішне застосування здібностей за допомогою:

оптимального використання інформації і постійного ефективного навчання (фактор успіху 3);

позитивної самомотивації і використання здібностей (фактор успіху 4).

3) успішна орієнтація при роботі з партнерами та клієнтами:

шляхом ефективною комунікації та оптимального ведення переговорів (фактор успіху 5);

генерування позитивних моментів для оточуючих і орієнтації на партнерів і клієнтів в найширшому сенсі слова (фактор успіху 6).

Кожна з описаних концепцій пропонує немало корисних порад самовдосконалення та саморозвитку, які може застосовувати керівник для підвищення ефективності власної життєдіяльності та професійної діяльності.

Перспектива подальших наукових досліджень у даному напрямі полягає в розробці психолого-педагогічної моделі саморозвитку керівника на засадах самоменеджменту.

Список літератури

- [1] К. Кінан, *Самоменеджмент*. Москва, Росія : Эксмо, 2006.
- [2] О. М. Поліщук, “Ресурси саморозвитку особистості”, *Психологія саморозвитку особистості: збірник наукових праць*, с. 64-82, 2016.
- [3] Т. Шварц, та Д. Лоэр, *Жизнь на полной мощности. Управление энергией – ключ к высокой эффективности, здоровью и счастью*. Москва, Росія: Манн, Иванов и Фербер, 2010.
- [4] О. Штепа, “Тенденції особистісного саморозвитку майбутніх психологів: ресурсний аспект”, *Вісник Львівського університету*. Серія : Філософські науки, Вип. 16, с. 232-240, 2013.
- [5] Т. Bryant, *Self-Discipline in 10 Days. How to Go from Thinking to Doing*, Seattle, Wash : HUB Publishing, 2004.
- [6] К. Nagel, *Erfolg: Effizientes Arbeiten, Entscheiden, Vermitteln und Lernen*, München & Wien: Oldenbourg, 2001.